

**ГЛОБАЛНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИКОНОМИКАТА И ТЯХНОТО
ОТРАЖЕНИЕ В ЗАСТРАХОВАНЕТО**

Людмил Нейков

**GLOBAL TRENDS IN THE ECONOMY AND THEIR
IMPLICATIONS IN INSURANCE**

Ludmil Neykov⁷

Received: 27.02.2017, Accepted: 30.03.2017

Abstract

Active development of information and communication technologies of the early 21st century facilitate intensive development of relations and dependence between countries, for their integration and unification in major regional formations, as well as validation of large transnational companies, who hold significant stakes in global markets. The growing dynamics of information and communication technologies creates a favorable environment for the development of globalization, new challenges for insurance companies and to increase competition in the country and beyond.

Amid so outlined short characteristics of globalized business environment, the purpose of this article can be defined as disclosure and study of the factors relationships and dependencies between the business environment and insurance, in order to increase the efficiency of activity of insurance companies and reduce or prevent risk situations for the insured objects.

In writing this article used information from domestic and foreign literature, own observations and research of the author, legal documents, Web sites, etc. Expressed author's position is the result of a personal vision and perception of situations related to the risk insured objects and capabilities of insurance companies to reduce or prevent.

---

⁷ University of Library Studies and Information Technologies (UNIBIT), Sofia, neykov13@gmail.com

Keywords: globalization, global trends, information and communication technologies, insurance company

JEL Codes: F01, G22

ВЪВЕДЕНИЕ

Изследователите на глобалните процеси и формиращите се тенденции в тях определят, че предстоят сериозни и трудни трансформации в обществото, чрез които да се създадат условия за повишаване на жизнения стандарт на живот и в най-бедните държави, независимо от техните природни дадености и степен на социално-икономическо развитие. Вече не е достатъчно да се отчитат и съобразяват потребностите и ценностите в собствената страна, а трябва да се имат предвид и потребностите на пазарите в другите, свързани с нея страни, генезиса на глобализацията (нейното зараждане и развитие), както и отражението ѝ върху националните икономики.

Глобализацията постепенно променя окръжаващата среда и очертава нови насоки за развитие на бизнеса, което поставя потребността от изследване и изучаване на факторите, чрез които тя влияе върху поведението на стопанските субекти, в т.ч. и на застрахователните дружества.

Съвременната глобализираща се бизнес среда има определящо значение за функционирането, усъвършенстването и конкурентоспособността на застрахователното дружество, защото застрахователният пазар е високо конкурентен и интернационално обвързан, което налага повишени изисквания към управлението на този бранш, както в национален, така и в международен аспект.

Опознаването на спецификата на съвременната глобализираща се бизнес среда е свързано с предоставяне на информация на ръководители и мениджъри от различни браншове на икономиката, както и на тези от застрахователните дружества, за да могат те да дефинират политики и стратегии според развиващите се глобални тенденции. По такъв начин се създават условия за постигане в максимално възможната степен на съответствие между възникващите и потенциално възможните рискови ситуации в стопанските субекти и спецификата на дейността на застрахователните дружества.

Значимостта и сигурността на застрахователната дейност трябва да се оценяват от позицията на нейната фундаментална роля за гарантиране покритието на рисковете на застрахованите обекти на фона на нарастване на

несигурността и агресивността на окръжаващата бизнес среда в условията на засилваща се конкуренция. За осъществяването на тази роля на застраховането трябва да се решат няколко задачи:

Първо. Да се представят в обобщен вид значимите глобалистични тенденции от началото на настоящото столетие, които могат да оказват влияние върху застраховането.

Второ. Да се акцентира върху новите моменти и факторите, които предопределят потребността от застраховане, като се обърне внимание на риска и засилващите се рискови ситуации в глобализиращата се икономика и нейните браншове.

Трето. Да се анализира текущото състояние на застрахователната система и застрахователния пазар у нас, за да се дефинират проблемите и пропуските, които предстои да се решават.

Четвърто. Да се изследва информационната система и софтуерните продукти, използвани в застраховането и да се посочат техните проблеми във връзка с гарантиране получаването на необходимият информационен ресурс за задоволяване на информационните потребности на управлението на застрахователните дружества.

Пето. Да се оформят в най-общ вид препоръки и предложения за усъвършенстване на застрахователната дейност у нас в съответствие с развиващите се глобални тенденции.

ИЗСЛЕДВАНЕ И АНАЛИЗИ

Развитието на глобалните процеси и информационно-комуникационните технологии в динамичната пазарна среда, коренно промениха икономическите основи, върху които се развива и оценява дейността на икономиката като цяло и на нейните звена, в т.ч. и на застраховането. При тези обстоятелства изследването и оценяването на застрахователната дейност у нас трябва да се разглежда от две страни – по отношение на коренните промени, породени от настъпващите глобални процеси в икономиката и тяхното отражение върху застрахователната дейност, както и по отношение на необходимите съдържателни и организационни промени в застраховането, свързани с активното развитие на информационно-комуникационните технологии и новите възможности за тяхното приложение за ускоряване и контролиране на застрахователните процеси. Значимостта на информационно-комуникационните технологии за резултатността от дейността на застрахователното дружество безспорно е в

това, че те определят темповете, направленията и характера на процесите, протичащи в обществото и икономиката, а преходът към информационно общество е свързан с дълбоки преобразования, защото информационният фактор се превръща в основен предмет на производство и потребление от социално-икономическата система (Мельник, 2006: 289). Доказано е, че развитието на информационно-комуникационните мрежи ускорява глобализацията, а в застраховането тя се възприема като процес на постепенно сближаване, обединяване и сливане на пазарите на застрахователни продукти, предлагани от наши и чуждестранни застрахователни дружества.

Глобалните тенденции в застраховането са продължение и отражение на влиянието на тоталната глобализация, която обхваща световната икономика и се проявяват чрез формиране на застраховане, основаващо се на интернационализацията на застрахователната дейност в отделните страни и създаване на европейска застрахователна пазарна система с единна инфраструктура. Участниците в интернационализацията запазват в основни линии своята самостоятелност, но постепенно тя намалява, защото те са длъжни да се подчиняват на правила и принципи, които са валидни за европейската застрахователна общност.

Бързото развитие на глобалните информационно-комуникационни мрежи и нарастващата конкуренция в застраховането на национално и на транснационално равнище поставят постоянно нови изисквания пред застрахователите и пред клиентите, което налага своевременно обработване и съхраняване на информацията за застрахователните факти, явления, процеси и събития и за промените в нормативната база. За задоволяване на тези изисквания, обаче е необходимо осигуряване на подходяща организация на дейността, качествени застрахователни продукти и съответно навременно коректно обслужване на клиентите.

За подобряване на цялостната организация в дейността застрахователните дружества в съответствие с динамиката на информационно-комуникационните технологии и нарастващата конкуренция на застрахователните пазари е необходимо да се познават задълбочено глобалните тенденции и да се прогнозира развитието на бизнес средата, в която оперират дружествата. Върху нейната организация и съдържание оказват влияние редица фактори, измежду които особено важни и значими са следните:

- реорганизацията на застрахователните пазари и бързото развитие на интеграционните процеси при финансовите и застрахователните

транснационални компании и тяхното влияние върху българския застрахователен пазар;

- развитието на консолидационни процеси, в т.ч. и бързото навлизане на чуждестранни застрахователни компании на националния застрахователен пазар;

- промените в международната и европейска регулаторната рамка и потребността от адекватни промени в регулаторната рамка на българските застрахователни дружества, чрез която да се защитават глобално икономическите интереси на дружествата и на техните клиенти;

- коренна промяна в използваните информационно-комуникационни технологии в системата за управление на застрахователните дружества, свързана преди всичко със защитата и сигурността на техния информационен ресурс и подобряване на контактите с клиентите и качеството на тяхното обслужване;

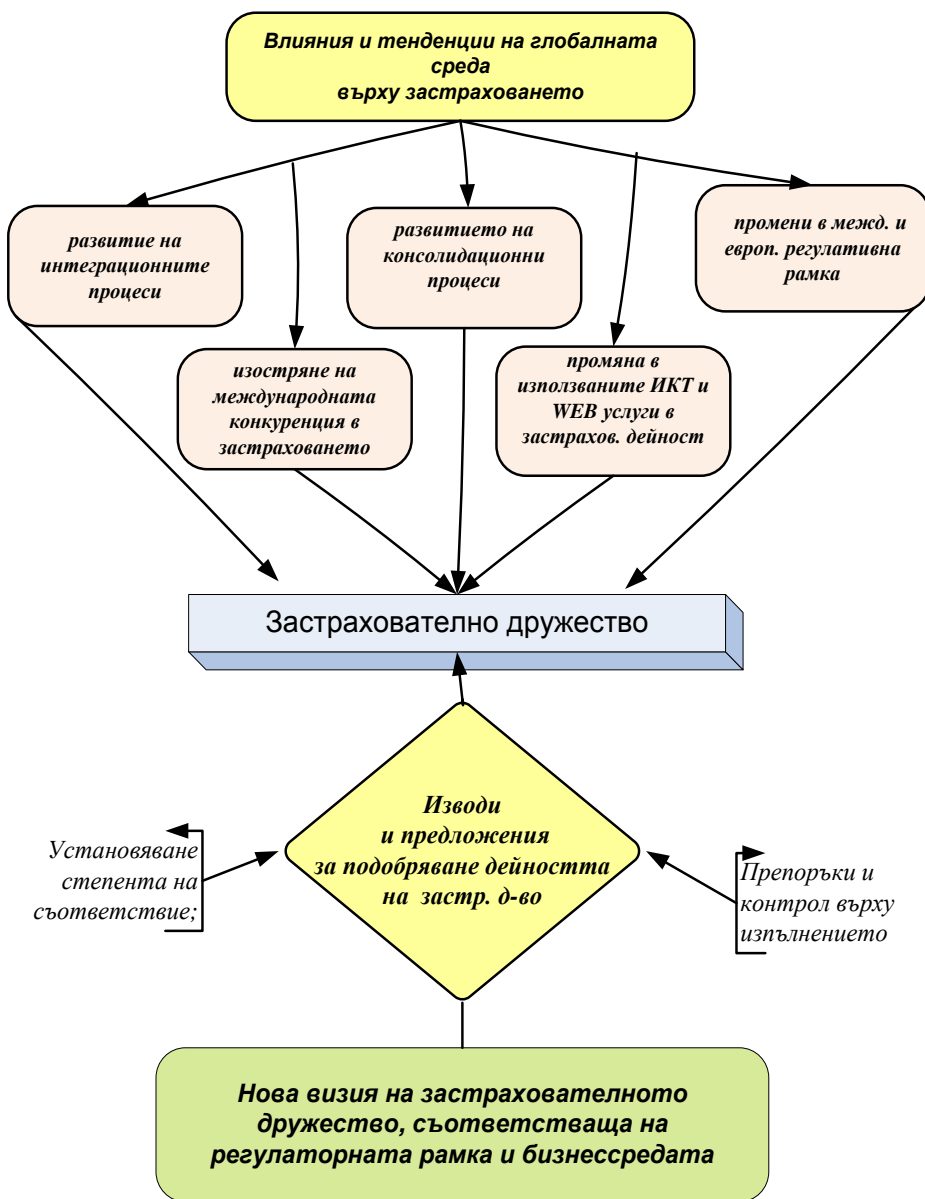
- рязко изостряне на конкурентната борба на застрахователния пазар за овладяване на по-голям дял от него, за получаване на по-висок премиен приход и постигане на достатъчна сигурност за съществуването и нормалното функциониране на дружеството и съкращаване на сроковете на конкурентното предимство.

Анализът и изучаването на посочените съществени фактори и тяхното влияние върху застраховането е основна дейност от съдържанието на застрахователния мениджмънт. Чрез него се цели преди всичко да се установи степента на съответствие на българското застрахователно законодателство с международната регулационна рамка. Постигането на по-висока степен на съответствие е определящо условие за конкурентоспособността и устойчивостта на застрахователните дружества в България.⁸

Връзките и влиянието на глобалистичните тенденции и фактори върху застраховането може конкретно да се проследят на следната фигура (вж. фиг. 1):

---

⁸ Доказателство на стремежа за постигане на съответствие е новия Кодекс за застраховането в Р. България, влязъл в сила от 1 януари, 2016 г.

Фиг. 1

Посочените влияния и тенденции въздействат върху поведението на застрахователното дружество, като определят насоките на неговото развитие

според настъпващите промени в окръжаващата бизнес среда. Наблюдения върху практиката на застрахователния бизнес обаче, показват че винаги измежду тях има един приоритет, който се свързва не само с актуални въпроси на средата, но и с вътрешни проблеми на застрахователното дружество. Така например, през последните 10 години водеща тенденция е внедряването на подходящи информационни системи и технологии, съответстващи на спецификата на застрахователната дейност. През последните 4 – 5 години, поради засилената конкуренция в бранша, към нея постепенно се добавя и потребността за защита на информационния ресурс и използване на по-съвременни комуникационни мрежи и WEB услуги.⁹ Тяхното внедряване и използване поражда необходимост от промени в организационните структури на дружествата, както и от преквалификация на персонала. Неговите компетенции и умения трябва да отговарят на изискванията и спецификата на информационните системи и на WEB услугите, които извършва застрахователното дружество.

Важни моменти при анализа на вътрешната дейност на дружеството са установяването на степента на съответствие на използваната документация с международната и европейска регулативна рамка, синхронизирането на използваните информационни технологии, както и оценяване на възможностите им за гарантиране на сигурността на информационния ресурс и на информационната система, а така също и бързината на реакцията при настъпване на застрахователни събития.

Съчетаването на външните за застрахователното дружество влияния и тенденции на глобалната среда с неговите вътрешни възможности (финансови, кадрови, материални, продуктови, информационни и др.) е най-важното условие за създаване на вътрешен правилник за неговото управление, чрез което да се осигури конкурентоспособността и устойчивостта му. Приложението на този правилник е пряко свързано с вътрешния одит в дружеството, което е предпоставка за своевременно откриване на отклонения от предварително набелязаните параметри в неговата дейност и за дефиниране на предложения и препоръки за отстраняване на причините.

Перманентното съобразяване на мениджмънта на застрахователното дружество с актуалните промени в окръжаващата бизнес среда и потребностите на клиентите дава възможност за оформяне на неговата нова

---

⁹ Изводите са според проведена анкета от автора през 2015 г. с мениджъри и членове на персонала в осем застрахователни дружества.

визия на застрахователния пазар, чрез която да се повиши конкурентоспособността и устойчивостта му. Осъществяването на новата визия е свързано с коренни бързи промени в организацията и в съдържанието на дейността на застрахователните дружества. Измененията в тяхната организация са свързани преди всичко с основното реструктуриране на българския застрахователен пазар под натиска на европейския и международния застрахователен пазар, а съдържателните промени са свързани най-вече с въвеждането на нови застрахователни продукти, с оглед задоволяване на възникващите нови потребности на клиентите. Застрахователни дружества, които бързо се адаптираха към трансформацията на застрахователния пазар у нас вече излизат успешно и на международния, и най-вече на европейския застрахователен пазар. Това се дължи преди всичко на подобряването или на цялостната промяна на техния мениджмънт, съобразно динамиката на окръжаващата бизнес среда. В новата ситуация, в която са поставени мениджърите им (изпълнителни директори, прокуристи или финансови представители), има сериозни предизвикателства, които са значително по-трудни в сравнение с тези на колегите им от другите браншове на икономиката. За разлика от тях застрахователните дружества са самофинансиращи се юридически лица, които имат като предмет на дейност покриването на рисковете чрез обезщетяване на предявените претенции по отношение на застрахованите обекти. Неопределеността и риска постоянно съпътстват тяхната дейност не само вътре в застрахователната съвкупност, но и във външната окръжаваща среда. Това от своя страна води до множество непредвидими резултати, които в повечето от случаите не могат да бъдат предварително прогнозирани, но се очакват с определена степен на вероятност.

Извършените изследвания и наблюдения върху развитието на застрахователната дейност през последното десетилетие показват, че глобализиращата се бизнес среда създава предпоставки за по-високи изисквания към застраховането, между които по-важни и определящи за неговото качество са следните:

Първо. Възприемане и адаптиране на застрахователен модел, който се налага от ЕС и международните застрахователни стандарти, както и интернационализация на застрахователните отношения чрез интегриране на националния и международния застрахователен бизнес и привличане на чуждестранни инвеститори.

Второ. Реорганизация на застрахователните структури и иновиране на застрахователни продукти в съответствие с глобализирането на икономическата структура.

Трето. Съвместяване и регламентиране на нормативно-правната уредба на застрахователните правоотношения и нейното освобождаване от процедурни и бюрократични препятствия за улеснение на интеграцията и интернационализацията.

Четвърто. Обединяване и сливане на застрахователни дружества на национално равнище, с цел окрупняване на застрахования състав и по-правилно балансиране на риска в неговите рамки.

Пето. Участие на чуждестранни застрахователи в смесени застрахователни акционерни дружества.

Шесто. Промяна в маркетинговата дейност, в т.ч. възприемане на електронен маркетинг и пласмент на застрахователни продукти чрез разширяване на дистанционното им разпространение и др..

Очевидно, глобализиращата се бизнес среда, оказва съществено влияние върху дейността на застрахователното дружество, в т.ч. постигане на неговите цели, повишаване на коректността спрямо клиентите и защита на техните икономически интереси, подобряване на финансовата му стабилност, платежоспособност и конкурентоспособност.

Постигането на целите на застрахователното дружество се осъществява в сложна застрахователна бизнес среда и при действието на множество външни и вътрешни фактори на глобалистичните процеси, които в различна степен отклоняват развитието, нарушават връзката между отделните елементи на застрахователната система и предизвикват различия между търсените и действително постигнати резултати¹⁰. Поради това управленските екипи непрекъснато се стремят да усъвършенстват своя начин на действие и да реагират адекватно на случващите се събития чрез вземаните подходящи решения.

В резултат на направеното изследване в теоретичен аспект и мненията на застрахователи от практиката, могат да се направят обобщаващи изводи за позитивните благоприятни влияния на глобализиращата се среда върху

---

¹⁰ Така например, 40 изпълнителни директори от първите двеста компании, влизащи в списъка на петстотинте класирани начело от сп. Fortune, са отстранени – уволнени и принудени да напуснат, защото не са успели да постигнат обещаните резултати (Босиди, Л. и Р. Чаран. Изпълнението. Новата теория на управление и организация. Класика и Стил, С., 2006, с. 24)

застраховането, както за неблагоприятните, които намаляват очаквания ефект от тяхната дейност.

Позитивното влияние на глобализацията върху развитието на застрахователната система като цяло в условията на съвременните информационно-комуникационни технологии и изградени Европейски застрахователен пазар и структури могат да се формулират и обобщят по следния начин:

- интернационализация на застрахователния бизнес, улесняване на движението и контактите на застрахователните дружества извън националната територия и изместване на пространствените граници за извършване на застрахователна дейност;

- развитие и интеграция на застрахователните пазари и изграждане на единен европейски застрахователен пазар, чрез постепенно сближаване, обединяване и сливане на пазарите на застрахователните продукти, предлагани от наши и чуждестранни застрахователни дружества;

- въвеждане на добрите европейски и международни практики за наемане и оценяване квалификацията на персонала, като се обръща внимание освен върху притежаваното образование, още и върху опита и професионализма, върху комуникативните умения, мотивираността и инициативността, върху способността за работа в екип, нагласата за творчески подход и аналитично мислене, способността за вземане на решения при различни ситуации и др..

- адаптиране, внедряване и подобряване на системите за вътрешен контрол чрез дейността на специализираните служби¹¹ и надеждни методи за вътрешен одит и оценки, засилване на надзора върху дейността на външната посредническа мрежа и на застрахователите с цел подобряване на тяхната ефикасност и продуктивност чрез въвеждане на нови правила за платежоспособност, за оценяване на съответствието на активите и пасивите със застрахователно-техническите, валутните, пазарните и другите рискове, благодарение на което се постига по-добра стабилност за всеки застраховател и застрахован.

---

¹¹ Основните функции на службата за вътрешен контрол са регламентирани в Кодекса за застраховането в Р. България (чл. 62) и Наредба № 32 от 13. 09. 2006 г. за изискванията към организацията и дейността на службата за вътрешен контрол на застрахователя, презастрахователя и на лицата, включени в застрахователна или презастрахователна група (загл. изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.), издадена от комисията за финансов надзор. (Обн. ДВ, бр.81 от 2006 г., изм. бр. 4 от 2010 г.)

Наред с позитивните, глобализацията оказва и редица негативни влияния както върху развитието на застрахователната система като цяло, а така също и върху някои нейни отделни елементи. Като по-съществени негативни влияния могат да се посочат следните:

- хегемонията на силните чуждестранни застрахователни компании, над по-малките и по-слабо развити застрахователни дружества; крупните развити компании могат по-лесно да превърнат някои от недостатъците на глобализацията в своя полза;
- постепенното асимилиране за българските застрахователни дружества от чуждестранните компании и пренасяне на техните недостатъци на българска територия;
- ограничено търсене на застрахователни продукти поради общия спад на платежоспособността на клиентите за застраховане;
- намаляване на възможността за държавен надзор, контрол и регулиране на застрахователната дейността на чуждестранните застрахователи, присъстващи на застрахователния пазар от държава членка, при условията на право на установяване или свобода на предоставяне на застрахователни услуги, защото при тях управлението се осъществява по правилата на чуждестранните дружества, които не винаги защитават националните интереси (например във връзка с данъчните задължения).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът и изучаването на позитивните и негативни влияния на глобализацията върху застраховането показва, че не винаги може да се търси баланс между тях, но тяхното познаване дава възможност застрахователните дружества да насочват мениджмънта си към засилване на позитивните и възможност към намаляване на негативните влияния. За постигане на тази цел е препоръчително да са обърне внимание на следното:

- своевременно следене и отразяване на промените в Европейското законодателство, защото чрез тях се управлява и регулира Европейския застрахователен пазар, част от който е и българското застраховане;
- постоянно изучаване опита на водещи европейски и други международни застрахователни компании, с цел да се използват техните добри практики и у нас;
- повишаване качеството на застрахователната дейност най-вече чрез увеличаване на лоялността и коректността към партньорите и клиентите и особено по отношение на бързината на тяхното обслужване;

- подобряване качеството на персонала на застрахователните дружества, чрез усвояване на съвременните информационно-комуникационни системи и информационни продукти;

- повишаване на информационната и застрахователна култура на клиентите на застрахователни услуги и др..

Стремежът да се реализират направените препоръки за съобразяване влиянието на глобалните тенденции върху застраховането в Р. България, уменията своевременно да се отчитат и съобразяват настъпващите изменения в Европейското застрахователно законодателство могат да допринесат за намаляване на застрахователните плащания чрез предотвратяване на застрахователните измами, избягване, ограничаване, преодоляване и изравняване (разпределение) на риска, намаляване на разходите за издръжката на дружествата и в крайна сметка – за подобряване на резултатността и на финансовите показатели от осъществяваната застрахователна и презастрахователна дейност.

ЛИТЕРАТУРА

Босиди, Л. и Р. Чаран. Изпълнението. Новата теория на управление и организация. Класика и Стил, С., 2006,

Мельник Л.Г. Экономика развития. Сумы, *Университетская книга*, 2006

Кодекс за застраховането, Обнародван, ДВ, бр. 102 от 29.12.2015 г., в сила от 1.01.2016 г.

Наредба № 32 от 13. 09. 2006 г. за изискванията към организацията и дейността на службата за вътрешен контрол на застрахователя, презастрахователя и на лицата, включени в застрахователна или презастрахователна група (загл. изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.), издадена от комисията за финансов надзор. (Обн. ДВ, бр. 81 от 2006 г., изм. бр. 4 от 2010 г.)